

Tomir Bałut

Tomir Bałut (ur. 2 lipca 1927 w Więcborku jako syn Gustawa Bałuta i Olgi Żukotyńskiej , zm. 10 maja 2018 w Algonquin Provincial Park. Podczas II wojny światowej żołnierz Armii Krajowej, a po wojnie uczestnik ucieczki samolotem z komunistycznej Polski, ceniony inżynier pracujący w Kanadzie

Okres przed wojną

Był harcerzem od 1936 roku - złożył przyrzeczenie harcerskie, do wybuchu wojny uzyskał stopnie młodzika i wywiadowcy.

Okres wojny

Był żołnierzem Armii Krajowej w Obwodzie Krasnystaw Inspektoratu Chełm Okręgu Lublin. Pod dowództwem kpr. pchor. „Gryfa: działał w redakcji podziemnego wydawnictwa, pracował jako rusznikarz przy naprawie broni ręcznej. W 1944 ukończył kurs podchorążych Armii Krajowej.

Okres po wojnie

Pracował w stoczni gdańskiej, był pilotem samolotów cywilnych oraz szybowców. Studiował na Politechnice Gdańskiej. Działał w Komendzie Hufca Gdańsk-Oliwa.

W lecie 1947 spędził półtora miesiąca w Strzebielinie, koło Wejherowa, gdzie uzyskał kategorię "A" i "B" pilota szybowcowego. Następnego lata ukończył dwumiesięczny kurs pilotażu motorowego w Cywilnej Szkole Pilotów i Mechaników w Ligotce Dolnej, koło Opola. Następnie uzyskał kategorię "C"

Wraz ze swoim starszym o trzy lata bratem Przemysławem, również studentem Politechniki Gdańskiej, w dniu 26 października 1950 uciekł z Polski radzieckim dwupłatowym samolotem szkolnym i wielozadaniowym Po-2, tzw. Kukuruźnikiem. Tomir i Przemysław wystartowali z Gdańska i nad Bałtykiem przelecieli do Szwecji (ich lot trwał 2 godziny 45 minut).

Obaj bracia mieli już zaliczony pierwszy egzamin dyplomowy, tzw. pół-dyplom.

W sierpniu 1951 Tomir Bałut wyjechał ze Szwecji, emigrując na stałe do Kanady.

W 1956 roku uzyskał dyplom inżyniera na Wydziale Mechanicznym Uniwersytetu w Toronto.

Przez 25 lat pracował w firmie energetycznej Ontario Hydro. Był konstruktorem w działach turbin wodnych i parowych, pracował także przez wiele lat w różnych elektrowniach atomowych. Był upoważniony przez Atomic Energy Control Board do sterowania reaktorem jądrowym, na trzy lata był oddelegowany do Rajasthan Atomic Power Project w Indiach.

Wśród pierwszych dwunastu inżynierów uprawnionych przez kanadyjski urząd kontroli energii jądrowej Atomic Energy Control Board AECB do operowania reaktorów CANDU byli trzej Polacy: Tomir Bałut, Leszek Wasilewski i Jerzy Więckowski.

Bałut kontynuował studia podyplomowe w analizie wytrzymałościowej pracując jako asystent przy Katedrze Konstrukcji Maszyn. W latach 1977-83 był kierownikiem działu konstrukcyjnego analizy wytrzymałościowej w Toronto.

Do końca życia był bardzo aktywny w Starszym Harcerstwie, pełnił funkcje kierownikiem Kręgu „Morskie Oko” w Montrealu i Kręgu “Tatry” w Toronto.

Uzyskał tytuł honorowego gdańszczanina, należał także do Stowarzyszenia Gdańszczan w Kanadzie.

W latach 1990–1996 wchodził w skład Komitetu Technologicznej Współpracy z Polską, był członkiem Stowarzyszenia Inżynierów Polskich w Kanadzie i Stowarzyszenia Gdańszczan w Kanadzie.

29 maja w Kościele p/w Św. Kazimierza w Toronto odprawiona została Msza św. w intencji Zmarłego.

W imieniu Stowarzyszenia Inżynierów Polskich w Kanadzie głos zabrali prezes Hieronim Teresiński i przewodnicząca Oddziału Toronto Krystyna Sroczyńska.

Pogrzeb odbył się w ontaryjskich Kaszubach (Wilno) w ścisłym gronie rodzinnym.

Odnaczenia

- 15 years in honour of your commitment to volunteer – odznaczenie przyznane przez Polskie Stronnictwo Ludowe (Hamilton)
- Krzyż Armii Krajowej – 1995 r.

Rodzina

- Ojciec: Gustaw Bałut, pochodził z wielodzietnej rodziny rolniczej z Żołyni Dolnej i był uczestnikiem I wojny światowej oraz późniejszej obrony Lwowa. Do wybuchu II wojny światowej pracował jako zawiadowca stacji PKP w Grudziądzu i Więcborku, a następnie w Dyrekcji Polskich Kolei Państwowych w Bydgoszczy i Krakowie.
- Matka: Olga Bałut z domu Żukotyńska (1900-1994), nauczycielka. W 1957 roku, po śmierci męża i po dojściu do władzy Gomułki, wyemigrowała do Kanady. Wbrew tradycji rodzinnej uczyniła to legalnie (jej trzej bracia również uciekli, spod okupacji niemieckiej i sowieckiej). Musiała się jednak zrzec emerytury po mężu i swojej własnej, nauczycielskiej
- Brat: Przemysław Jan Bałut (ur. 7 czerwca 1924 r. w Grudziądzu, zm. 6 lutego 2009 r.). Pracował jako inżynier w Kanadzie, tu poznał swoją żonę. Następnie pracował dla Boeinga w Seattle i był rezydentem Bellevue przez 50 lat. Zdobył wszystkie, główne szczyty obu Ameryk, wspinał się w Europie i Azji, wspiął się na Mt Rainier ponad 30 razy, ostatni raz gdy miał 80 lat.
- Żona: Janina z domu Nowosielska, jej rodzina zmarła z głodu, odznaczona Krzyżem Armii Krajowej w 1951 r. i Krzyżem Sybiraków w 2008 r.
- Dzieci: córka Bożena Bałut – prawnik z wykształcenia i syn Jan Zbigniew - piastuje kierownicze stanowisko w Elektrowni Atomowej oraz sześcioro wnuków
- Żona brata: Krystyna - urodziła się w Pińsku 23 listopada 1930 r. , zm. 19 kwietnia 2019 r. Jej ojciec był kierownikiem pociągu. W 1941 r. razem z matką i babcią NKWD została deportowana na Syberię. Stamtąd z armią Andersa trafiły do Persji. Potem razem z matką wyemigrowała do Montrealu, tam poznała swojego męża, Przemysława Janusza Baluta. Pracowała w szpitalach Virginia Mason, Sundstrand i Fiserv.

Zdjęcia i film

<https://vivaoliva.pl/index.php?strona=skarb&ido=1>

Od lewej: Roman Krzyżanowski, Dariusz Bogucki i Tomir Bałut
Przed budynkiem „Contradinum” Politechniki Gdańskiej podczas Kursu Wstępnego,
Gdańsk-Wrzeszcz 1946 r.

<https://www.youtube.com/watch?v=fucJNnTDs3o>

Ucieczka z Polski 1952 – film zrobiony dla kanadyjskiej telewizji OMNITV

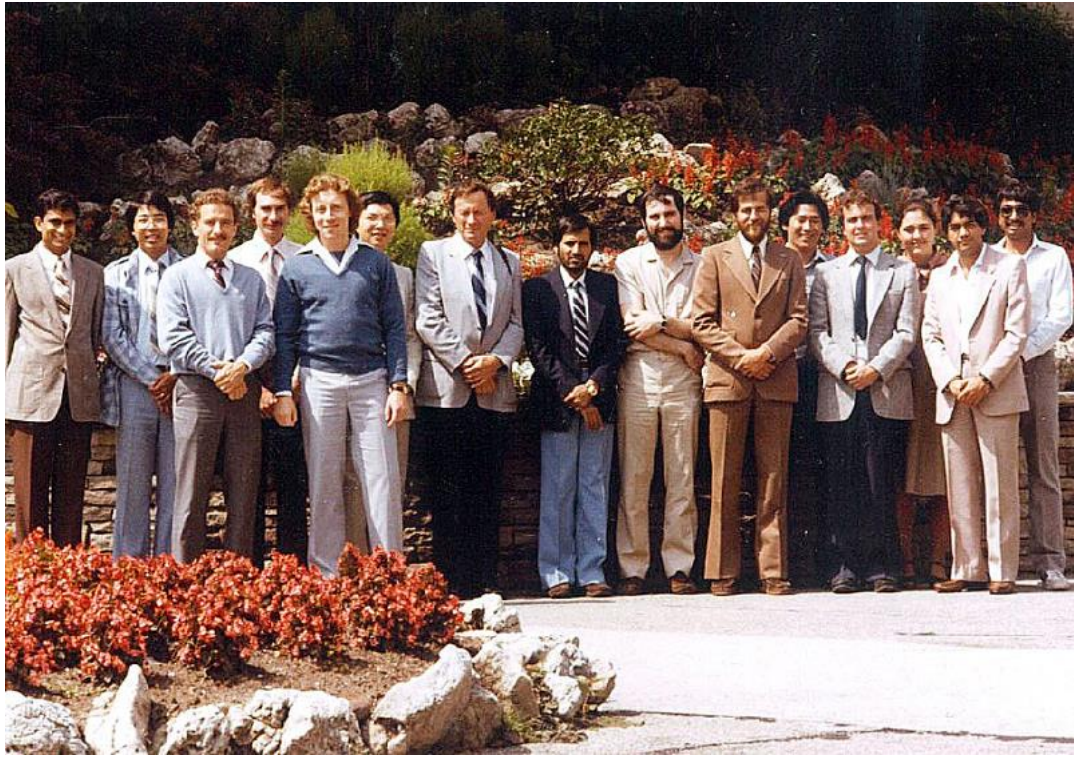
Trasa uciezki

Samolot Po-2

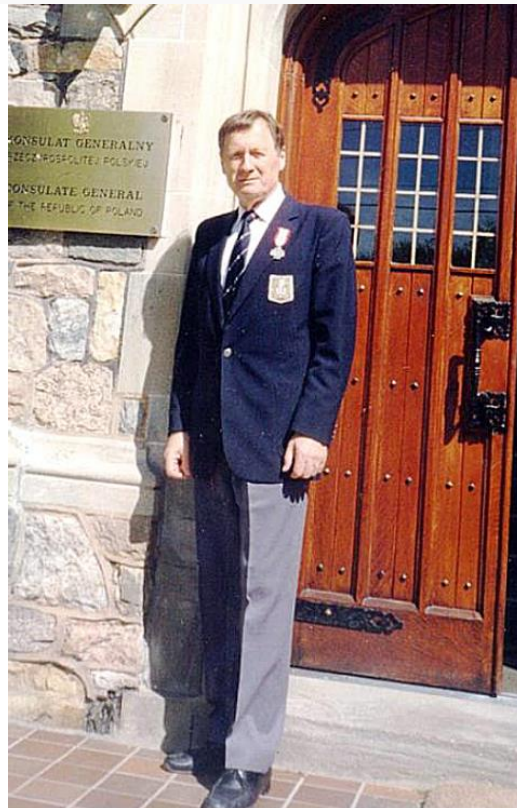
Od lewej Tomir Bałut i Leszek Wasilewski, Douglas Point Nuclear Commissioning Engineers,
1969 rok

Tomir Bałut (w środku) otoczony pracownikami swojego działu analizy naprężeni (Stress Analysis) w Ontario Hydro, 1982 rok

<https://bejsment.com/index.php/2018/05/14/zmarl-tomir-balut-ceniony-polski-inzynier/>

Tomir Bałut przed konsulem RP w Toronto
po otrzymaniu Krzyża Armii Krajowej, 1995

Krystyna Bałut - żona brata

Podczas mszy

Uczestnicy mszy

Represje po ucieczce braci Bałutów

- Ojciec braci był więziony przez pięć tygodni, nigdy nie wspominał by go torturowano. Potem został przeniesiony z pracy w Dyrekcji Kolei Gdańskiej na stacje kolejową w prowincjonalnych Laskowicach.
- Matka braci była trzymana w więzieniu i przesłuchiwana przez pięć tygodni. Nie torturowano jej i w czasie jednego z przesłuchań funkcjonariusz UB okazał jej nawet trochę współczucia, informując ją, że synowie szczęśliwie dolecieli do Szwecji.
- Urząd Bezpieczeństwa aresztował także kierownika szkoły szybowcowej w Trzepowie – Henryka Tyszko oraz obecnych na lotnisku w trakcie ucieczki, pracowników lotniska Hempela, Kurkowskiego i Stanisława Potrawiaka.
- Został zawieszony w lotach personel latający w lotnictwie cywilnym w całej Polsce.
- Zawieszono działalność Aeroklubu Gdańskiego, a sprzęt przeniesiono na lotnisko w Strzebielinie (UB zajęło w depozyt zdemontowane śmigła i gaźniki).
- Rozwiązano również sekcje lotniczą na Politechnice Gdańskiej, której studentami byli bracia, a studentów przeniesiono do Wrocławia.

Piśmiennictwo

1. https://pl.wikipedia.org/wiki/Tomir_Ba%C5%82ut
2. <http://www.gdanszczanie.ca/images/Tadeusz%20Kwiecinski%20i%20Tomir%20Balut.pdf>
3. http://polisheng.ca/docs/NewLink2016_v10.pdf#page=6
4. <http://ilustrowanytygodnikpolski2.blogspot.com/2018/05/pan-tomir-baut-pierwszy-porywacz-w-pri.html>
5. <http://www.goniec24.com/goniec-zycie-polonijne/item/10489-tomir-balut-1927-%E2%80%93-2018>
6. http://www.naszczas24.pl/index.php/numery/813-marcowy-nasz-czas-5?fbclid=IwAR1b1zlcC8-scGzE-qUJTf1f1O60lcAU6DfYwXswicCMUN7rb7F3Qcu_LgE Nasz Czas